

Kui liikmesriigil on palutud teha otsus kolmanda riigi esitatud väljaandmistaotluse kohta, mis puudutab Euroopa Majandusühenduse lepingu (EMP) osalisest Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) riigi kodanikku, siis on ta kohustatud kontrollima, et seda kodanikku ei ohusta surmanuhtlus, piinamine või muu ebainimlik või alandav kohtlemine või karistus

Enne väljaandmistaotluse rahuldamise otsustamist peab nimetatud liikmesriik teavitama EFTA riiki, et võimaldada sellel riigil taotleda oma kodaniku üleandmist

Euroopa Kohtu suurkoda käsitles 2. aprilli 2020. aasta kohtuotsuses **Ruska Federacija** (C-897/19 PPU) selle liikmesriigi kohustusi, kellel on palutud teha otsus kolmanda riigi esitatud väljaandmistaotluse kohta, mis puudutab sellise riigi kodanikku, mis ei ole Euroopa Liidu liikmesriik, vaid Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) liige ja Euroopa Majandusühenduse lepingu (EMP)¹ osaline. **Euroopa Kohus otsustas, et taotluse saanud liikmesriik peab kõigepealt Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 19 lõike 2 kohaselt kontrollima, et puudutatud isikut ei ohusta väljaandmise korral surmanuhtlus, piinamine või muu ebainimlik või alandav kohtlemine või karistus. Selle kontrolli läbiviimisel on aga eriti oluline asjaolu, et asjaomane EFTA riik oli puudutatud isikule enne kodakondsuse andmist andnud varjupaiga just seoses kriminaalmenetlustega, mille raames väljaandmistaotlus esitati. Lisaks otsustas Euroopa Kohus, et enne väljaandmistaotluse rahuldamise otsustamist peab nimetatud liikmesriik teavitama EFTA riiki, et võimaldada sellel riigil taotleda oma kodaniku üleandmist**, tingimusel et sellel EFTA riigil on tema riigisisese õiguse alusel pädevus selle isiku suhtes menetlust läbi viia seoses väljaspool tema territooriumi toime pandud tegudega.

Käesolevas asjas avaldas Interpoli Moskva büroo 20. mail 2015 rahvusvahelise tagaotsimisteate ühe Venemaa kodaniku suhtes. 30. juunil 2019 vahistati kõnealune kodanik, kes oli vahepeal saanud Islandi kodakondsuse, nimetatud rahvusvahelise tagaotsimisteate alusel Horvaatias. Horvaatia ametiasutused said 6. augustil 2019 Venemaalt väljaandmistaotluse. Horvaatia kohus, kellel tuli väljaandmise küsimuses otsus teha, leidis, et seaduslikud tingimused olid täidetud ja andis väljaandmiseks loa.

Puudutatud isik palus Vrhovni sudil (Horvaatia kõrgeim kohus) see otsus tühistada. Ta väitis sellega seoses, et Venemaale väljaandmise korral on oht, et talle saab osaks piinamine ning ebainimlik ja alandav kohtlemine, ning et enne seda, kui ta sai Islandi kodakondsuse, tunnustas Island tema pagulasseisundit just seoses Venemaal tema suhtes alustatud kriminaalmenetlustega. Lisaks väitis ta, et on eiratud kohtuotsust Petruhhin², milles Euroopa Kohus otsustas, et liikmesriik, kellele on esitatud väljaandmistaotlus, mis puudutab selle riigi territooriumil viibivat teise liikmesriigi kodanikust liidu kodanikku, peab teist liikmesriiki sellest teavitama ning selle liikmesriigi taotlusel andma nimetatud kodaniku talle vastavalt raamotsusele 2002/584³ üle, tingimusel et sellel

¹ 2. mai 1992. aasta Euroopa Majanduspiirkonna leping (EÜT 1994, L 1, lk 3; ELT eriväljaanne 11/52, lk 3).

² 6. septembri 2016. aasta otsus Petruhhin (C-182/15); vt ka pressiteade nr 84/16.

³ Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsus 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT 2002, L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34), muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK (ELT 2009, L 81, lk 24).

liikmesriigil, mille kodakondsus sellel isikul on, on pädevus selle isiku suhtes menetlust läbi viia seoses väljaspool tema territooriumi toime pandud tegudega.

Vrhovni sud küsis käesolevas kohtuasjas Euroopa Kohtult, kas kohtuotsuses Petruhhin antud tõlgendust tuleb järgida olukorras, mis ei puuduta mitte liidu kodanikku, vaid Islandi kodanikku, kuna Island on EFTA riik, kes on ühtlasi ka EMP lepinguosaline.

Ta märkis sellega seoses, et kuna tegemist ei ole liidu kodanikuga, kes on liikunud muusse liikmesriiki kui see, mille kodanik ta on, vaid kolmanda riigi kodanikuga, siis ei ole ELTL artiklid 18 (kodakondsuse alusel diskrimineerimise keeld) ega 21 (liidu kodanike liikumisvabadus ja riigis elamise vabadus), mida tõlgendati kohtuotsuses Petruhhin, käesolevas asjas kohaldatavad. Kuid käsitletav olukord kuulub siiski liidu õiguse ja täpsemalt EMP lepingu kohaldamisalasse, kuivõrd see leping on liidu sõlmitud rahvusvahelise lepinguna liidu õiguse lahutamatu osa. Sellele järeldusele jõudmiseks rõhutas Euroopa Kohus kõigepealt eesõiguslikke suhteid Islandi ja liidu vahel, kuna peale selle, et see kolmas riik on Schengeni ala riik ja EMP lepingu osaline, osaleb ta Euroopa ühises varjupaigasüsteemis ja on sõlminud liiduga üleandmismenetlust käsitleva lepingu⁴. Seejärel märkis Euroopa Kohus, et EMP lepingu artikkel 36 tagab teenuste osutamise vabaduse sisuliselt samamoodi kui ELTL artikkel 56. Lõpuks otsustas Euroopa Kohus, et teenuste osutamise vabadus nii ELTL artikli 56 kui ka EMP lepingu tähenduses hõlmab vabadust liikuda teise riiki, et kasutada seal teenust, millega oligi tegemist käesolevas asjas, sest asjaomane Islandi kodanik soovis veeta oma puhkuse Horvaatias ja järelikult kasutada seal turismiga seotud teenuseid.

Teiseks märkis Euroopa Kohus, et harta sätted on samuti kohaldatavad, kuna kõnealust olukorda reguleerib liidu õigus, ning täpsustas seejärel harta artikli 19 lõikega 2 – mille kohaselt kedagi ei tohi välja anda riiki, kus teda tõsiselt ohustab surmanuhtlus, piinamine või muu ebainimlik või alandav kohtlemine või karistus – antud kaitse ulatust. Nii leidis Euroopa Kohus, et taotluse saanud liikmesriik peab enne isiku võimalikku väljaandmist kontrollima, et väljaandmine ei kahjusta selles artiklis nimetatud õigusi. Sellega seoses rõhutas ta, et käesolevas asjas on selle kontrolli läbiviimisel eriti oluline asjaolu, et puudutatud isikule anti Islandil varjupaik. See on seda enam nii, kui varjupaiga andmine oli põhjendatud just kriminaalmenetlustega, mille raames on esitatud väljaandmistaotlus. Seega, kui puuduvad erilised asjaolud – nagu oluline areng Venemaa olukorras või andmed, millest nähtub, et puudutatud isik on varjupaika taotledes neid kriminaalmenetlusi varjanud –, peab Horvaatia lähtuvalt Islandi ametiasutuse otsusest, millega see varjupaigataotlus rahuldati, tema väljaandmisest keelduma.

Kolmandaks tuletas Euroopa Kohus juhuks, kui väljaandmistaotluse saanud liikmesriik jõuab järeldusele, et selle taotluse rahuldamine ei ole hartaga vastuolus, meelde, et riigisisised õigusnormid, mis keelavad selle riigi enda kodanike väljaandmise – nagu see on Horvaatia puhul –, kehtestavad erineva kohtlemise, kuivõrd nende alusel ei anta EMP lepinguosalistest muude EFTA riikide kodanikele väljaandmise vastu samasugust kaitset. Niisiis näib, et need õigusnormid piiravad teenuste osutamise vabadust EMP lepingu artikli 36 tähenduses. Edasi märkis Euroopa Kohus, et selline piirang võib olla põhjendatud üksnes juhul, kui see põhineb objektiivsetel kaalutlustel ja on riigisisese õiguse õiguspärase eesmärgiga proportsionaalne. Käesoleval juhul saab eesmärki välistada selliste isikute karistamatuse oht, kes viibivad muul territooriumil kui see, kus nad süüteo väidetavalt toime panid, pidada õiguspäraseks eesmärgiks. Lisaks näivad õigusnormid, mis võimaldavad anda need isikud kolmandatele riikidele välja, selle eesmärgi saavutamiseks sobivad. Samas leidis Euroopa Kohus seoses sellise piirangu proportsionaalsusega, et tuleb eelistada teabevahetust selle EFTA riigiga, mille kodakondsus puudutatud isikul on, et anda sellele riigile võimalus taotleda, et tema kodanik antaks kriminaalmenetluse alustamiseks üle. Kuna raamotsus 2002/58 ei ole Islandi suhtes kohaldatav, siis on selline üleandmine mõeldav üleandmismenetlust käsitleva lepingu alusel, mille sätted on raamotsuse sätetega väga sarnased.

---

⁴ Euroopa Liidu liikmesriikide ning Islandi ja Norra vahelist üleandmismenetlust käsitlev Euroopa Liidu ning Islandi Vabariigi ja Norra Kuningriigi vaheline leping (ELT 2006, L 292, lk 2), mis kiideti liidu nimel heaks nõukogu 27. novembri 2014. aasta otsuse 2014/835/EL Euroopa Liidu liikmesriikide ning Islandi ja Norra vahelist üleandmismenetlust käsitleva Euroopa Liidu ning Islandi Vabariigi ja Norra Kuningriigi vahelise lepingu sõlmimise kohta (ELT 2014, L 343, lk 1) artikliga 1 ja jõustus 1. novembril 2019.

Niisiis otsustas Euroopa Kohus kokkuvõtteks, et kohtuotsuses Petruhhin leitud lahendust tuleb analoogia alusel kohaldada sellisele Islandi kodanikule, kes on selle kolmanda riigi suhtes, kes taotleb tema väljaandmist, olukorras, mis on objektiivselt võrreldav sellise liidu kodaniku olukorraga, kellele liit pakub ELL artikli 3 lõike 2 alusel vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat sisepiirideta ala, kus isikute vaba liikumine on tagatud.

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda riigisisest kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on liikmesriigi kohtu ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teistele liikmesriikide kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127